

ODLUKE PROTIV KOJIH SE MOŽE IZJAVITI ŽALBA U PRAVNOM SISTEMU SAD

U SAD žalba je pravni lek koji se podnosi protiv presuda i drugih odluka sudova i drugih državnih organa. Terminom revizija obuhvaćena je procedura po kojoj sud postupa povodom žalbe. Postoje odluke povodom kojih žalba nije dozvoljena. Federalno pravilo o "konačnoj presudi" ograničava pravo na podnošenje žalbe na konačne odluke. Isto pravilo, u većini slučajeva. Ipak, postoje brojni izuzeci od ovog pravila. Autor u članku analizira odluke protiv kojih je dozvoljena žalba u federalnom sudskom sistemu SAD.

Ključne reči: revizija; konačne odluke; žalba; SAD

1. UVOD- ORGANIZACIJA I NADLEŽNOST SUDOVA

Da bi se razumeo pojam žalbe u pravnom sistemu SAD, potrebno je poći od organizacije sudova. Naime, u SAD postoje dva osnovna sudska sistema - federalni i državni sudski sistem.¹ Federalni sudove osnovao je Kongres SAD, a na osnovu Ustava SAD. Državni sudovi postoje u svakoj državi SAD, a osnovala ih je vlade te države. Ograničenja u pogledu predmeta o kojima državni sudovi donose odluku su postavljena zakonom konkretne države SAD.

Kada je reč o nadležnosti, treba znati da su federalni sudovi nadležni samo za određene vrste slučajeva koji su enumerativno nabrojani u Ustavu SAD. Za razliku od državnih, federalni sudovi se nalaze samo u većim

---

¹ engl. Federal and State Court system.

gradovima SAD.² Federalni sudski sistem ima piramidalnu strukturu. Na vrhu te piramide se nalazi Vrhovni sud SAD, kao najviši sud u zemlji. Na drugom nivou se nalazi 13 apelacionih sudova, a na trećem 94 okružna suda, kao i određeni specijalizovani osnovni sudovi (npr. Sud SAD nadležan za postupke po federalnim tužbama).³

Državni sudovi imaju sličnu piramidalnu strukturu sa nadležnošću osnovnog suda (nadležnost prve instance), Apelacionim sudom i Vrhovnim sudom. Treba, međutim, imati u vidu da države SAD često ne upotrebljavaju istu terminologiju prilikom imenovanja sudova.⁴

U SAD postoje 52 sistema državnih sudova. Svaka država SAD, Okrug Kolumbija i Porto Riko ima nezavistan, državni sudski sistem, a postoji i odvojeni federalni sudski sistem.⁵ Federalni sudovi nisu iznad državnih sudova-oni su nezavisni, ovlašćeni Ustavom (član III, paragraf 2) da rešavaju pitanja od federalnog značaja. Vrhovni sud SAD ima ulogu da nadzire rad svih sudova.

2. ORGANIZACIJA SUDOVA NA FEDERALNOM NIVOU

Sud opšte nadležnosti u federalnom sistemu jeste Okružni sud SAD.

SAD, uključujući i Okrug Kolumbiju i Porto Riko, su podeljene na 94 okruga i u svakom od njih je osnovan Okružni sud. Drugi sudovi sličnog naziva su osnovani u Zoni panamskog kanala⁶, na ostrvu Gvam⁷, na Devičanskim ostrvima⁸ i Severnim Marijanskim Ostrvima⁹.

---

² Vid.: Monika Ninković, *Zaštita životne sredine i ekološke pamice u SAD*, Beograd, 2004, str. 92.

³ engl. US Court of federal Claims.

⁴ Vid.: Monika Ninković, op. cit., str. 93.

⁵ Vid.: Kane, *Civil procedure in a nutshell*, Thomson West, 2003, str. 3 i 4.

⁶ engl. Panama Canal Zone je bila neorganizovana teritorija SAD u okviru Republike Paname, a Okružni sud SAD za Zonu panamskog kanala je ukinut 1982. godine, zbog vraćanja ove zone Panami. Predmeti iz tog suda su dodeljeni u rad Okružnom sudu SAD za istočni okrug Luizijane u Nju Orleansu.

⁷ engl. Territory of Guam, je ostrvo u zapadnom Tihom okeanu i teritorija SAD.

⁸ engl. United States Virgin Islands su arhipelag u Karijskom moru koja su podeljena u dva zone-britansku i američku. Američka Devičanska Ostrva na zapadu i jugu, su teritorija SAD.

⁹ Severna Marijanska Ostrva (zvaničan naziv je the Commonwealth of the Northern Mariana Islands) je politička zajednica u političkoj uniji sa SAD, a deo su Marijanskih ostrva i američkih ostrvskih područja u Tihom okeanu.

Preispitivanje odluka Okružnih sudova po žalbi, povereno je Apelacionim sudovima. U njihovu nadležnost spada i preispitivanje rešenja¹⁰ izdatih od strane administrativnih agencija i izdavanje izvornih naloga¹¹ u odgovarajućim slučajevima.¹² 94 sudska okruga su organizovana u 12 regionalnih apelacionih sudova.

Osnovan Ustavom SAD, Vrhovni sud SAD¹³ postupa u važnim predmetima koji su propisani Federalnim ustavom, federalnim zakonima, ugovorima ili proizilaze iz federalnog "Common Law-a."¹⁴ On ima ograničenu opštu nadležnost i nadležnost za postupanje po žalbi. Nadležnost za postupanje po žalbi je danas gotovo redovno zasnovana putem zahteva za izdavanje naloga nižem sudu kako bi mu on dostavio zapisnik o predmetu u cilju ponovnog preispitivanja odluke¹⁵, što dakle zavisi od diskrecije volje Vrhovnog suda. Direktno preispitivanje odluka Vrhovnog suda ne postoji. Odluke koje se odnose na zakonske odredbe mogu se menjati tako što će Kongres doneti zakon, a u pet instanci Ustav SAD je menjan i dopunjavan amandmanima kako bi se izmenila odluka Vrhovnog suda.¹⁶

3.OSNOVNA PRAVILA ZA POSTUPANJE PO ŽALBI

Osnovna pravila koja regulišu postupak po žalbi u federalnim apelacionim sudovima, su Federalna pravila o postupku po žalbi.¹⁷ Ipak, svaki okrug ima svoja, tzv. lokalna pravila o postupku po žalbi, a ne treba zanemariti da neki okruzi imaju svoje interne operativne procedure, a nekada i nepisanu praksu za postupanje po žalbi.¹⁸

---

¹⁰ engl. Order- izdavanje naređenja ili davanje smernica ili uputstva (Vid.: Black s Law Dictionary, Second Pocket Edition, West Group, 2001., str. 505.).

¹¹ engl. Original writ.

¹² Vid.: Charles Alan Wright, Mary Kay Kane, Law of Federal Courts, West Group, 2002., str. 10-11.

¹³ Vrhovni sud SAD se trenutno sastoji od jednog predsednika veća i osam članova veća. Ovaj sud zaseda u Vašingtonu, počev od prvog ponedeljka u oktobru, i povlači se poslednje sedmice juna ili prve sedmice jula.

¹⁴ „Common Law“-pravni sistem koji vodi svoje poreklo iz Engleske, a kasnije je prihvaćen u SAD i koji je baziran na precedentu, a ne na pisanim zakonima ("<http://www.lectlaw.com/def/c070.htm>", pristup na dan 30.03.2012.).

¹⁵ engl. Writ of certiorari (Vid.: Black s Law Dictionary, Second Pocket Edition, West Group, 2001., str. 91.).

¹⁶ Vid.: Charles Alan Wright, Mary Kay Kane, op. cit., str. 14-15.

¹⁷ engl. Federal Rules of Appellate Procedure

¹⁸ Vid.: Gregory A. Castanias, Robert H. Klonoff, Federal Appellate Practice and Procedure, Thomson/West, 2008., str. 17.

3.1. Federalna pravila o postupku po žalbi

Federalna pravila o postupku po žalbi regulišu postupak u apelacionim sudovima SAD. Ipak, u slučajevima u kojima ova pravila predviđaju podnošenje predloga ili drugih dokumenata okružnom sudu, postupak mora da bude u skladu sa praksom okružnog suda.

Ova pravila ovlašćuju različite apelacione sudove da stvaraju, menjaju i dopunjuju pravila koja će regulisati praksu tih sudova.¹⁹

3.2. Lokalna pravila o postupku po žalbi

Kao što je napred rečeno, apelacioni sudovi mogu u skladu sa Federalnim pravilima o postupku po žalbi da samostalno stvaraju ili menjaju pravila propisana Federalnim pravilima o postupku po žalbi. Ipak, postoje izvesna ograničenja. Najpre, lokalno pravilo treba da bude u skladu sa Odlukama Kongresa²⁰ i pravilima usvojenim u skladu sa Pravilima o omogućavanju donošenja odluka. Dalje, ovo pravilo treba da se prilagodi svakom jednoobraznom brojčanom sistemu propisanom od strane Sudske konferencije SAD²¹. Najzad, lokalno pravilo koje zahteva ispunjenje određene forme, ne treba da bude primenjeno na način koji će prouzrokovati gubitak prava stranke zato što je ona propustila da ispuni zahtev o ispunjenju te forme, bez svoje krivice.

Mnogi okruzi uz svoja lokalna pravila o postupku po žalbi, imaju i tzv. "beleške o praksi". Ove beleške pokazuju, na primer, kako će pravila tog okruga biti primenjena u određenim slučajevima. Mnogi od njih, takođe i štampaju Interne Operativne Procedure,²² koje ukazuju na neke operativne standarde, kao npr. kada će podnesci biti distribuirani sudskom odeljenju, kako će sudije biti raspoređene po panelima za postupanje u određenom predmetu i sl.

Na kraju treba dodati, da mnogi apelacioni sudovi imaju i priručnike za praktičare koji su dostupni na veb-sajtovima ovih sudova.²³

---

¹⁹ Ibid.

²⁰ engl. Acts of Congress.

²¹ engl. Judicial conference of the United States.

²² engl. Internal Operating Procedures-I.O.P.s.

²³ Vid.: Gregory A. Castanias, Robert H. Klonoff, op. cit., str. 18-19.

3.3. Federalna pravila o građanskom i krivičnom sudskom postupku

Pored Federalnih pravila o postupku po žalbi, i Federalna pravila o građanskom i krivičnom sudskom postupku²⁴ imaju značajnu ulogu u postupku po žalbi u federalnim sudovima.

4. OBUSTAVA PRIMENE FEDERALNIH PRAVILA O POSTUPKU PO ŽALBI

Prema Pravilu 2 Federalnih pravila o postupku po žalbi sud može da u cilju ubrzanja donošenja odluke ili u drugim slučajevima u kojima bi to bilo celishodno, obustavi primenu bilo koje odredbe Federalnih Pravila o postupku po žalbi u konkretnom slučaju i da naredi postupanje prema svom nahođenju.

Tako, Apelacioni sud može da potvrdi ili ukine odluku bez potpunog usmenog i pisanog izlaganja stranaka.²⁵ Ipak, sud ne može da izmeni rok za ulaganje žalbe na način koji bi bio u suprotnosti sa Pravilom 3 i 4 Federalnih pravila o postupku po žalbi.²⁶

5. SLUČAJEVI U KOJIMA JE ŽALBA DOZVOLJENA

Žalba²⁷ je jedini pravi pravni lek u pravnom sistemu SAD.²⁸ O njoj mogu da odlučuju apelacioni sudovi, ili u manjem broju slučajeva Vrhovni sud SAD.²⁹ Termin "revizija"³⁰ podrazumeva proceduru po kojoj sud postupa povodom žalbe. Prema osnovnom pravilu, žalba je dozvoljena samo protiv konačnih odluka. Od ovog pravila, postoje brojni izuzeci. U ovom delu razmotrićemo slučajeve u kojima je žalba dopuštena.

---

²⁴ engl. Federal Rules of civil procedure and Federal Rules of criminal procedure.

²⁵ Ibid., str. 19.

²⁶ Pravilo 3 i 4 Federalnih pravila o postupku po žalbi propisuju šta žalba treba da sadrži u uslove za podnošenje žalbe.

²⁷ engl. Appeal.

²⁸ U vezi sa pojmom pravnih lekova u srpskom pravnom sistemu.

²⁹ Danas je nadležnost Vrhovnog suda SAD u najvećem broju slučajeva zasnovana putem writ of certiorari (nalog koji Vrhovni sud izdaje nižem sudu kako bi mu on dostavio zapisnik o predmetu u cilju ponovnog preispitivanja odluke).

³⁰ engl. Review.

5.1. Pravilo o konačnoj presudi

Pravilo o konačnoj presudi³¹ sadržano je u paragrafu 1291 Komentara zakonika SAD o pravosuđu i sudskom postupku.³² Prema ovom Pravilu, žalba se može uložiti samo protiv konačne odluke (presude ili rešenja³³): “Apelacioni sud je nadležan da odlučuje o žalbama protiv svih konačnih odluka okružnih sudova SAD.”³⁴

Generalno posmatrano, konačna odluka je ona kojom se meritorno okončava parnični postupak, tako da je podobna za izvršenje.³⁵

Drugim rečima, da bi se Apelacioni sud mogao da odlučuje o žalbi, potrebno je da je sud koji je doneo odluku protiv koje je žalba podnesena rešio sva sporna pitanja, osim ukoliko je reč o odluci koja potpada pod kategoriju izuzetaka, o kojima će biti reči, a koja omogućava neposredno preispitivanje po žalbi.³⁶

Postoji jedan mali broj konačnih presuda okružnih sudova protiv kojih se žalba može direktno uložiti Vrhovnom sudu SAD.³⁷ Prema paragrafu 2284 Komentara zakonika SAD o pravosuđu i sudskom postupku, najčešće je reč o presudama koje donosi veće sastavljeno od troje sudija okružnog suda, kojima se usvajaju ili odbijaju privremeni ili stalni nalozi.³⁸ Budući da je nadležnost federalnih sudova za odlučivanje o žalbi određena od strane Kongresa SAD, on može da zakonom propiše da je presuda koju je doneo Okružni sud, pa čak i u slučajevima u kojima je odlučivao sudija pojedinac, podobna za direktno odlučivanje od strane Vrhovnog suda SAD.

Ipak, uobičajeno je da se žalba može uložiti protiv konačne presude federalnog Okružnog suda, i to federalnom Apelacionom sudu.³⁹ U tim slučajevima pravilo o konačnoj presudi, definisano paragrafom 1291

---

³¹ engl. Final judgment rule.

³² 28 U.S.C.A.(United States Code Annotated)-Judiciary and Judicial Procedure.

³³ engl. Judgment or order.

³⁴ Paragraf 1291 Komentara zakonika SAD o pravosuđu i sudskom postupku.

³⁵ Vid.: Charles Alan Wright, Mary Kay Kane, op. cit., str. 744.

³⁶ Vid.: Gregory A. Castanias, Robert H. Klonoff, op. cit., str. 63.

³⁷ Ibid.

³⁸ engl. Interlocutory or permanent injunctions-sudski nalog kojim se nalaže ili sprečava neko činjenje (Vid.: Black s Law Dictionary, Second Pocket Edition, West Group, 2001., str. 349.).

³⁹ Osim kada je reč o odlukama protiv kojih se žalba može direktno uložiti Vrhovnom sudu SAD.

Komentara zakonika SAD o pravosuđu i sudskom postupku, predstavlja standard podobnosti za ulaganje žalbe.⁴⁰

5.2. Izuzeci od Pravila o konačnoj presudi

5.2.1. Žalba po odobrenju

Iako ne postoji konačna odluka, stranci može da bude odobreno privremeno preispitivanje rešenja koje inače nije podobno za ulaganje žalbe, u slučajevima u kojima se sa tim saglase i sud koji je rešenje doneo i Apelacioni sud (tzv. žalba po odobrenju).⁴¹

Slično tome, Pravilo 23(f) Federalnih pravila o građanskom sudskom postupku omogućava privremeno preispitivanje nekih odluka uz odobrenje Apelacionog suda.

Pravilo 5 Federalnih pravila o postupku po žalbi propisuje postupak po žalbi po odobrenju u svim tim slučajevima.

5.2.2 Žalba prema Pravilu 54(b) Federalnih pravila o građanskom sudskom postupku

U skladu sa Pravilom 54(b)⁴² Federalnih Pravila Građanskog sudskog postupka, u parnicama u kojima ima više stranaka, ili više tužbenih zahteva, Okružni sud može da naloži presude u odnosu na pojedine stranke odnosno pojedine zahteve (ali ne u odnosu na sve stranke ili zahteve).

Pravilo 54(b) zapravo omogućava uvođenje delimične konačne odluke, tako da je žalba protiv takve odluke u skladu sa pravilom o konačnoj presudi predviđenim paragrafom 1291 Komentara zakonika SAD o pravosuđu i sudskom postupku.⁴³

5.2.3. Privremene žalbe u skladu sa paragrafom 1292(b) Komentara zakonika SAD o pravosuđu i sudskom postupku

Prema paragrafu 1292(b) Komentara zakonika SAD o pravosuđu i sudskom postupku,

---

⁴⁰ Vid.: Gregory A. Castanias, Robert H. Klonoff, op. cit., str. 64.

⁴¹ engl. Appeal by Permission.

⁴² Ovo Pravilo propisuje postupanje u izuzetno složenim parnicama.

⁴³ Ibid., str. 69.

u slučajevima u kojim okružni sudija postupajući u građanskim stvarima donese rešenje protiv koga nije dozvoljena žalba, a za koje on smatra da sadrži kontrolno pravno pitanje koje predstavlja suštinski osnov za razlike u shvatanju i da neposredna žalba protiv tog rešenja može da materijalno unapredi ultimativno okončanje parnice, on će to naznačiti u pomenutom rešenju.

Apelcioni sud može da odobri žalbu protiv takvog rešenja (tzv. privremena žalba)⁴⁴, ako je zahtev za ulaganje žalbe podnesen u roku od deset dana od dana njegovog donošenja.

Apelacioni sud je ovlašćen da u jednom ovakvom slučaju preispita celo rešenje, ili kako bi uzeo u razmatranje drugo pitanje, a ne ono koje je od strane Okružnog suda određeno kao kontrolno, ili kako bi odlučio o predmetu uprkos nedostatku bilo kojeg pitanja koje se može odrediti kao kontrolno.⁴⁵

5.2.4. *Žalba protiv kolateralnog (sporednog) rešenja*

Postoji nekoliko doktrina koje je stvorila sudska praksa, a koje izvesne vrste rešenja tretiraju kao konačne odluke u smislu paragrafa 1291 Komentara zakonika SAD o pravosuđu i sudskom postupku.⁴⁶

Među njima je najznačajnija Koenova doktrina kolateralnog (sporednog) rešenja.⁴⁷ Prema ovoj doktrini dozvoljena je žalba protiv privremenog rešenja kojim se konačno rešava pitanje koje u potpunosti odvojeno od osnova tužbe, koje je zapravo nepodobno za preispitivanje po žalbi protiv konačne presude.⁴⁸

Pitanje o kome je u potpunosti odlučeno ovim rešenjem mora da bude izuzetno značajno kako bi se dozvolila žalba pre nego što je u celini rešeno o predmetu spora.⁴⁹ Da bi jedno kolateralno (sporedno) rešenje moglo da bude predmet preispitivanja po žalbi, potrebno je:

- da se tim rešenjem konačno rešava sporno pitanje;

---

⁴⁴ engl. Interlocutory Appeal.

⁴⁵ Ibid., str. 81.

⁴⁶ Vid.: Clermont, Civil Procedure, Thomson West, 2004., str. 126-127.

⁴⁷ engl. Cohen „Collateral Order“ doctrine-ime je dobila prema predmetu Cohen v. Beneficial Industrial Loan Corp., 337 U.S. 541 (1949).

⁴⁸ Vid.: Black s Law Dictionary, Second Pocket Edition, West Group, 2001., str. 109.

⁴⁹ Vid.: Gregory A. Castanias, Robert H. Klonoff, op. cit., str. 82.

- da se rešava pitanje koje je značajno i u potpunosti odvojeno od osnova tužbe (da je reč o kolateralnom-sporednom pitanju);
- da ne može da bude predmet preispitivanja po žalbi protiv konačne odluke (samo pitanja koja zahtevaju hitno preispitivanje potpadaju pod kategoriju „kolateralnog-sporednog“ rešenja).⁵⁰

5.2.5. *Žalba protiv naloga*

Postoje tri situacije u kojima apelacioni sudovi imaju zakonom propisanu nadležnost da preispitaju privremena rešenja⁵¹ okružnih sudova.

U skladu sa tim, oni mogu da preispitaju:

- a. Privremena rešenja kojima se usvajaju, produžavaju, menjaju, odbijaju ili poništavaju nalozi ili odbija poništenje ili izmena naloga, osim u slučajevima u kojima je moguće direktno preispitivanje od strane Vrhovnog suda;
- b. Privremena rešenja kojima se imenuju izvršiocima stečaja ili odbijaju rešenja o okončanju stečaja ili o preduzimanju mera radi ostvarenje svrhe stečaja, kao na primer upravljanje prodajom ili drugo raspolaganje imovinom;
- c. Privremeni dekreti koje određuju prava i dužnosti strana u predmetima ministarstva ratne mornarice, u kojima je žalba protiv konačnih dekreta dozvoljena.⁵²

U svim navedenim slučajevima, reč je o tzv. žalbi protiv naloga.⁵³

5.2.6. *Privremena žalba protiv odluke o dopuštenosti upotrebe poverljive informacije u sudskom postupku*

Kao zakonski osnov za privremenu žalbu⁵⁴, treba pomenuti Zakon o postupku svrstavanja poverljivih informacija⁵⁵, prema kome ako optuženi u krivičnom postupku želi da se osloni na poverljivu informaciju tokom suđenja, on o tome pre samog suđenja mora da obavesti sud. Vlada može da traži saslušanje radi pribavljanja pravila o relevantnosti i prihvatljivosti određene poverljive informacija. Ako sud dozvoli javno iznošenje poverljive

---

⁵⁰ Ibid., str. 86-87.

⁵¹ engl. Interlocutory orders.

⁵² Vid: Charles Alan Wright, Mary Kay Kane, op. cit, str. 753.

⁵³ engl. Injunctions.

⁵⁴ engl. Interlocutory Appeal.

⁵⁵ engl. Classified Information Procedures Act-CIPA.

informacije u postupku, vlada je ovim Zakonom ovlašćena da zahteva ulaganje privremene žalbe.

Ako sud ne odluči definitivno o iznošenju ove informacije, već samo odbije neki od osnova za neprihvatljivost ovog dokaza, nije moguća privremena žalba.

5.2.7. Privremeno preispitivanje rešenja o nedopuštenosti arbitraže

Federalni zakon o arbitraži⁵⁶, dopušta privremeno preispitivanje rešenja kojim se odbija predlog da se strana prinudi na rešavanje spora od strane arbitraže, kao i usvajanje, produženje i izmenu naloga kojima se ne dozvoljava rešavanje spora od strane arbitraže.

Generalno je protiv rešenja o nedopuštenosti arbitraže žalba dopuštena, a protiv rešenja kojima se dozvoljava arbitraža nije. Razlog leži u samom Federalnom zakonu o arbitraži koji ima "proarbitražnu politiku" izvršavanja obavezujućih arbitražnih sporazuma.⁵⁷

5.2.8. Preispitivanje na osnovu Vanrednog sudskog naloga

U skladu sa paragrafom 1651(a) Komentara zakonika SAD o pravosuđu i sudskom postupku, Apelacioni sud može da izda tzv. mandamus nalog⁵⁸ u vanrednim ili drastičnim okolnostima koje uključuju uzurpaciju moći ili jasnu zloupotrebu diskrecionog prava nižeg suda.⁵⁹ Treba znati da mandamus nije zamena za žalbu.⁶⁰ Da bi se izdao ovaj mandamus nalog, potrebno je:

- da ne postoji drugi način za ostvarenje prava;
- da je to pravo jasno i nesporno i da njegovo ostvarenje odgovara datim okolnostima u skladu sa diskrecionim pravom suda.

Generalno, mandamus nalog će biti odbijen, ako postoji drugi način za traženje privremenog preispitivanja, u skladu sa paragrafom 1292(b) Komentara zakonika SAD o pravosuđu i sudskom postupku.⁶¹

---

⁵⁶ engl. Federal Arbitration Act.

⁵⁷ Vid.: Gregory A. Castanias, Robert H. Klonoff, op. cit., str. 96-97.

⁵⁸ engl. Writ of mandamus- Mandamus je sudski nalog koji izdaje Viši sud kako bi naložio nižem sudu ili državnom činovniku da svoje dužnosti izvršava korektno (Vid. Black s Law Dictionary, Second Pocket Edition, West Group, 2001., str. 435.)

⁵⁹ U pitanju je tzv. preispitivanje na osnovu vanrednog sudskog naloga- engl. Extraordinary Writ.

⁶⁰ Vid.: Gregory A. Castanias, Robert H. Klonoff, op. cit., str. 97.

⁶¹ Ibid., str. 98.

Pored toga, mandamus nalog se koristi i u slučajevima u kojima je neosnovano odbijen zahtev za dozvolu suđenja uz učešće porote.⁶²

5.2.9. Privremeno preispitivanje odluka o dopuštenosti zajedničke tužbe

Zakonom iz 1992. godine, Vrhovni sud je ovlašćen da propisuje pravila za dozvoljenost žalbe protiv privremenih odluka.⁶³ To ovlašćenje dovelo je do amandmana na Federalna pravila o građanskom sudskom postupku, pa je, u skladu sa tim, ovim pravilima 1998. godine dodato pravilo 23(f), koje dodeljuje Apelacionom sudu diskreciono ovlašćenje da dozvoli žalbu protiv odluka kojima se usvajaju ili odbijaju predlozi za dopuštenost zajedničke tužbe.⁶⁴

Uslov je da je molba za odobrenje za podnošenje žalbe podnesena u roku od deset dana od dana donošenja takve odluke⁶⁵

5.2.10. Privremeno preispitivanje rešenja kojima se određuje vraćanje predmeta na ponovno suđenje

U skladu sa paragrafom 1447(d) Komentara zakonika SAD o pravosuđu i sudskom postupku (uz neke izuzetke koji su predviđeni zakonom, odnosno koje je stvorila sudska praksa), prema Zakonu o pravičnosti zajedničke tužbe,⁶⁶ paragrafa 1453(c) Komentara zakonika SAD o pravosuđu i sudskom postupku, i rešenja kojima se određuje vraćanje predmeta na ponovno suđenje koji nisu zasnovani na procesnim povredama ili nedostatku nadležnosti prema predmetu spora, rešenje kojim se predmet vraća na ponovno suđenje⁶⁷ državnom sudu iz koga je bio uklonjen, nije

---

⁶² Vid.: Charles Alan Wright, Mary Kay Kane, op. cit., str.758.

⁶³ Ibid., str. 753.

⁶⁴ engl. Class action-tužba u kojoj jedna osoba ili manja grupa ljudi predstavlja interese veće grupe. Da bi mogla da bude podnesena u skladu sa Pravilom 23 Federalnih Pravila o građanskom sudskom postupku, potrebno je da zajednica ljudi u čije se ime podnosi tužba bude toliko velika, da bi bilo nepraktično podneti pojedinačne tužbe; da postoje pravna ili činjenična pitanja koja su za sve njih zajednička; napad ili odbrana predstavnika cele zajednice bude tipična za sve njih; i da predstavnici zajednice adekvatno štite interese zajednice (Vid. Black's Law Dictionary, Second Pocket Edition, West Group, 2001., str. 103.)

⁶⁵ Vid.: Gregory A. Castanias, Robert H. Klonoff, op. cit., str.99.

⁶⁶ engl. Class Action Fairness Act

⁶⁷ engl. Remand - akt kojim se predmet ili tužba vraća natrag sudu od koji je postupao u predmetu, odnosno kome je tužba podnesena sa zahtevom za dalje postupanje odnosno novo

podoban za preispitivanje po žalbi ili na drugi način (na osnovu mandamus naloga).⁶⁸

5.2.11. Privremeno preispitivanje advokatskih troškova

Prema Pravilu 58 sud treba da odloži nastupanje konačnosti presude u smislu podobnosti za ulaganje žalbe dok se ne reši pitanje naknade advokatskih troškova, a zahtev za njihovu nadoknadu mora da se podnese u roku od 14 dana, kako i predviđa Pravilo 54 (d).

Treba dodati i da odlaganje nastupanja konačnosti presude nije automatsko, već Okružni sud mora da donese rešenje kojim stranke obaveštava da blagovremeno podnesen zahtev za naknadu advokatskih troškova, odlaže nastupanje konačnosti presude u smislu podobnosti za ulaganje žalbe.⁶⁹

5.2.12. Nerešeno preispitivanje odluke po žalbi

Sudska praksa je stvorila jednu doktrinu⁷⁰ koja se odnosi na slučaj kada stranka ima pravo da traži preispitivanje odluke po žalbi iz jednog razloga. U tom slučaju, ona može da traži preispitivanje iste odluke po osnovu drugog razloga zbog kojeg se inače ne može uložiti žalba, ističući tzv. nadležnost po osnovu nerešenog preispitivanja odluke po žalbi.⁷¹

U ograničenoj formi, Vrhovni sud i dalje primenjuje ovu doktrinu u odgovarajućim slučajevima.⁷²

---

suđenje -kada apelacioni sud vrati predmet nižem sudu sa zahtevom za ponovnim suđenjem (Vid.: Black's Law Dictionary, Second Pocket Edition, West Group, 2001., str. 598.).

⁶⁸ Vid.: Gregory A. Castanias, Robert H. Klonoff, op. cit., str. 108-109.

⁶⁹ Ibid., str. 111.

⁷⁰ Ova doktrina je proistekla iz predmeta Swint v. Chambers Cty. Comm'n, 514 U.S., 35 (1995).

⁷¹ Vid.: Gregory A. Castanias, Robert H. Klonoff, op. cit., str. 111-112.

⁷² Ibid., str. 113-114.

6. ZAKLJUČAK

Zanimljivo je da je žalba jedini pravi pravni lek u pravnom sistemu SAD, a termin revizija podrazumeva proceduru po kojoj sud postupa po žalbi.

Sudovi koji su nadležni za postupanje po žalbi u federalnom sudskom sistemu SAD jesu apelacioni sudovi. Vrhovni sud SAD ima ograničenu nadležnost za postupanje po žalbi. Osnovna pravila koja regulišu postupak po žalbi u federalnim apelacionim sudovima su Federalna pravila o postupku po žalbi. Ipak, ova pravila ovlašćuju različite apelacione sudove da stvaraju, menjaju i dopunjuju pravila koja će regulisati praksu tih sudova. Pored Federalnih pravila o postupku po žalbi, i Federalna pravila o građanskom i krivičnom sudskom postupku imaju značajnu ulogu u postupku po žalbi u federalnim sudovima. Osnovno pravilo jeste da je žalba dozvoljena samo protiv konačnih odluka. Može se zaključiti da su izuzeci od ovog pravila brojni.

Monika Milošević, Ph. D.
Assistant professor, Faculty of Law,
Union University

APPEALABLE DECISIONS IN THE U.S. LEGAL SYSTEM

In the U.S. an appeal is a plea for relief from a judgement or decision. A review is the process by which the appeal is conducted. An appealable decision is one that can receive immediate appellate review. Appealable issues are commonly limited to final judgments. The federal "final judgment rule," gives jurisdiction of appeals of final decisions by district courts to the courts of appeals in most cases. There are exceptions to the final judgment rule. The author deals with the appealable issues in the US federal court system.

Key words: review; appealable issues; final judgements; USA